

Oslofjorden er i trøbbel – hva kan vi gjøre?

Et sammendrag av rapporten «Forslag til helhetlig plan for Oslofjorden»

Oslofjordens miljø- og friluftslivsmuligheter er av nasjonal interesse og er både matfat, boområde, tur-/friluftsområde og trafikkåre. En ren og artsrik fjord er viktig for helse, livskvalitet, arbeidsplasser og økonomi. Naturmangfoldet rundt fjorden er blant de rikeste i Norge, og med mange viktige kulturminner. Samtidig er dette et område som brukes intensivt, og der befolkningen er raskt økende. I de 32 kommunene rundt fjorden bor det i dag 1,6 millioner mennesker, og enda flere bruker fjorden til ulike typer friluftsliv og rekreasjon. Men all aktiviteten i og nær Oslofjorden har hatt negative konsekvenser for den. Årsakene er mange og kompliserte, og for å få en frisk Oslofjord må mange aktører jobbe sammen om mange forskjellige temaer. Derfor ble det i fjor skrevet en rapport som heter «Forslag til helhetlig plan for Oslofjorden». Denne beskriver den nåværende tilstanden til fjorden og hva som kan gjøres for å forbedre den. Planen har to hovedmål:

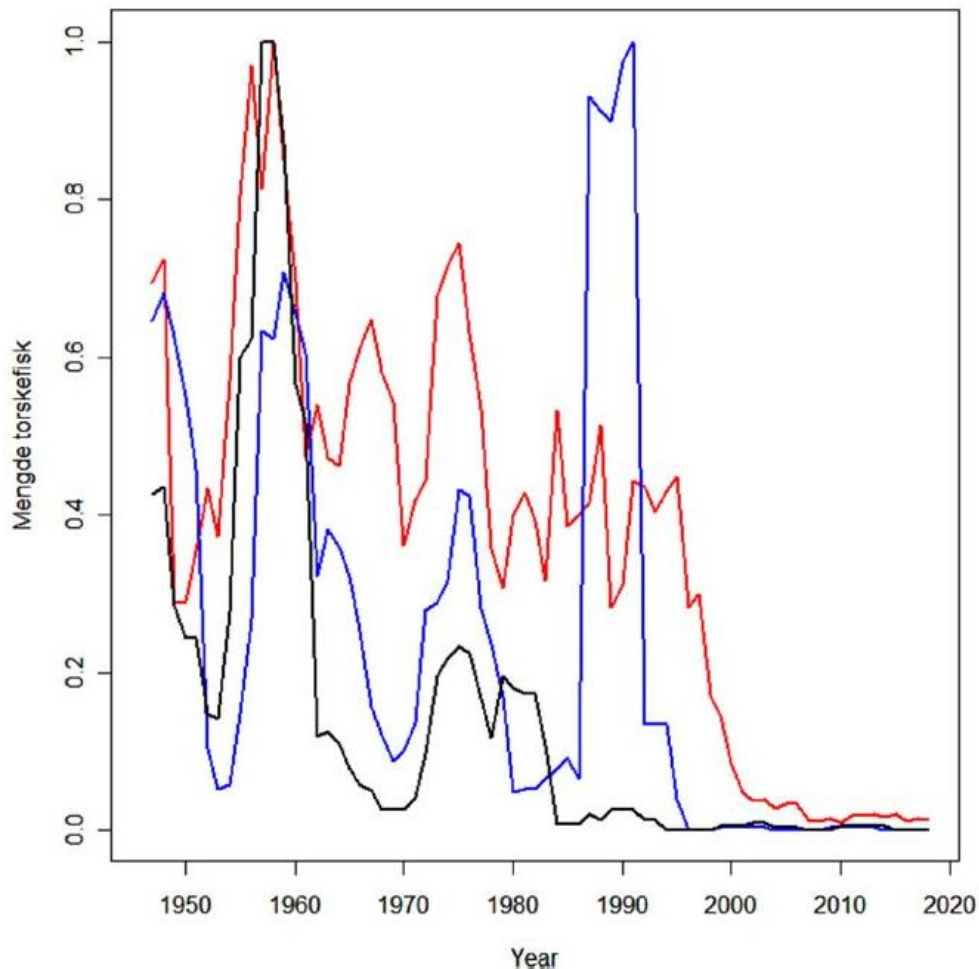
- Oppnå god miljøtilstand i Oslofjorden
- Fremme et aktivt friluftsliv

Oslofjorden er en lang fjord på cirka 120 km fra Færder i sør til innerst i Bunnefjorden i nord. Smalest og grunnest er en ved Drøbak, med en bredde på cirka 1 km og en dybde på cirka 20 m. Fjorden deles i Indre og Ytre Oslofjord ved dette punktet (Drøbakerskelen). Ytre Oslofjord betegnes som fjorden fra Drøbakerskelen og ut til og med Hvalerskjærgården og skjærgården i Vestfold. I Ytre Oslofjord er det flere dype bassenger, hvor Hvalerdypet er det dypeste på cirka 450 m. Det er tre store ferskvannskilder knyttet til Ytre Oslofjord: Drammensvassdraget, Numedalslågen og Glomma. Disse har til tider stor påvirkning på de kjemiske og fysiske forholdene i fjorden.

De største utfordringene for Oslofjorden og strandsonen, er befolkningsvekst og press på arealbruk i strandsonen, forurensning fra jordbruk og avløp, økt båttrafikk og fiske. I tillegg kommer endringer i klima som påvirker økosystemet. Torskebestanden er på et lavmål og har vært det de siste 20 årene (Figur 1). Tareskogen og ålegressengene, som er oppvekstområder for blant annet torskeyngel, er i flere områder på tilbakegang (Figur 2). Flere av bunnområdene både i Indre og Ytre fjord sliter med pusteproblemer. Der oksygenet blir borte, forsvinner også livet. Hele Indre Oslofjord og flere av sidefjordene, som Drammensfjorden og Frierfjorden, har kostråd der det frarådes å spise fisk og skalldyr på grunn av høyt miljøgiftinnhold. Som om ikke det var nok, øker innholdet av fosfor og nitrogen, partikler og brune humusstoffer i de store elvene som renner til Ytre Oslofjord.

Dette fører blant annet til nedslamming av strandområder og oppblomstring av mikroalger som igjen fører til at sikten i vannet går ned. Opplevelsen for badende og andre som driver friluftsliv blir dårligere og for de store algene som vokser der blir det mindre sollys tilgjengelig og derfor vanskeligere å overleve.

Friluftslivet har en sentral plass i strandsonen og aktiviteter på fjorden. Friluftslivet presses også fra landsiden. Nå er det i gjennomsnitt bare en tredel (34 %) igjen av arealene i strandsonen som er tilgjengelig for bading, turgåing og fiske fra land. Resten er allerede nedbygd, og nedbyggingen fortsetter.

Figur 1. Viser mengde voksne individer av de tre torskefiskene torsk (rød linje), hvitling (blå linje), og lyr (svart linje). Linjene viser 5-år glattet gjennomsnitt for Oslofjorden fra 1945 og frem til 2018. X-aksen viser relativ mengde torskefisk. Kilde: Havforskningsinstituttet.

Parameter	Område	Dagens tilstand	Utvikling over tid
	Indre Oslofjord	😊 Moderat	Stabil →
	Ytre Oslofjord	😊 Moderat	Negativ ↘
	Indre Oslofjord	😞 Dårlig	Negativ ↘
	Ytre Oslofjord	😞 Dårlig	Negativ ↘
	Ytre Oslofjord	😊 Svært god	Positiv ↗
	Ytre Oslofjord	😊 Svært god	Positiv ↗
	Indre Oslofjord	😊 God	Positiv ↗
	Ytre Oslofjord	😊 Moderat	Negativ ↘
	Indre Oslofjord	😞 Dårlig	Negativ ↘
	Ytre Oslofjord	😞 Dårlig	Negativ ↘
	Indre Oslofjord	😞 Dårlig	Negativ ↘
	Ytre Oslofjord	😞 Dårlig	Negativ ↘
	Indre Oslofjord	😊 Moderat	Positiv ↗
	Ytre Oslofjord	😊 God	Positiv ↗
	Sidefjorder	😊 Moderat	Positiv ↗
Parameter	Område	Dagens tilstand	Utvikling over tid
	Indre Oslofjord	😊 Moderat	Negativ ↘
	Ytre Oslofjord	😊 Moderat	Positiv ↗
	Sidefjorder	😊 Moderat	Positiv ↗
	Indre Oslofjord	😊 Moderat	Stabil →
	Ytre Oslofjord	😊 God	Negativ ↘
	Sidefjorder	😊 Moderat	Positiv ↗
	Indre Oslofjord	😊 God	Stabil →
	Ytre Oslofjord	😊 Svært god	Stabil →
	Sidefjorder	😊 Moderat	Stabil →
	Ytre Oslofjord	😊 God	Negativ ↘
	Indre Oslofjord	😊 Moderat	Positiv ↗
	Ytre Oslofjord	😊 God	Negativ ↘
	Sidefjorder	😞 Dårlig	Stabil →
	Indre Oslofjord	😊 Moderat	Negativ ↘
	Ytre Oslofjord	😞 Dårlig	Positiv ↗

Figur 2. Oppsummering av dagens tilstand og utvikling over de siste 30-50 år for de ulike parameterne som er vurdert i Kunnskapsstatus Oslofjorden. Kilde SALT 2019.

Den helhetlige planen legger opp til følgende innsatsområder og noen viktige tiltak for Oslofjorden:

- Redusere utslipp fra kommunalt avløp og spredt bebyggelse blant annet gjennom rensing av organisk stoff/nitrogen og raskere ledningsnettfornyelse, samt bedre regulering av båtseptik
- Redusere arealavrenningen fra landbruk blant annet gjennom forskrifter mot høstpløying og en ny gjennomgang av forskrift for gjødsling for å unngå overgjødsling
- Redusere tilførslen av miljøgifter gjennom å sikre at vilkårene i tillatelsene som gir forurensende virksomheter er i henhold til beste tilgjengelige teknikker og opprydning av forurensede sedimenter
- Opprettholde en høy satsing mot marin forsøpling
- Ivareta sårbare arter, utvalgte naturtyper og kulturminner og restaurering av naturverdier, blant annet gjennom hummerfredningsområder og forbud/restriksjoner på torskefiske
- Gjennomføre kartlegging av utvalgte naturtyper og kulturminner
- Fortsatt fokus på de tre nasjonalparkene, jobbe for et nytt verneområde i Rauerfjorden, og drive skjøtsel av etablerte verneområder
- Bedre allmenhetens tilgang til strandsonen, blant annet gjennom å vurdere en økning av midlene til statlig sikring av areal til friluftsliv, etablering av et fond til kjøp av særskilt attraktive, dyre eiendommer, og forkjøpsrett for kommunene for eiendommer i strandsonen
- Opprettholde og styrke attraktiviteten til områder som er viktige for friluftsliv, blant annet ved økt tilrettelegging av områder og sammenhengende kyststier, samt utrede forslag om fartsgrenser for skipstrafikk og fritidsbåter.
- Bidra til at friluftslivsområdene blir brukt av alle befolkningsgrupper, gjennom å prioritere sikring av landfaste og tettstedsnære områder for allmenheten
- Tiltak for en mer helhetlig forvaltning av arealbruken langs Oslofjorden blant annet gjennom en felles regional planstrategi og strengere føringer/dispensasjonspraksis
- Opprettelse av et informasjons/besøkscenter for å øke kunnskapen blant befolkningen om verdien av Oslofjorden og å mobilisere til innsats

For at planen skal lykkes må vi gjøre en samordnet innsats. Staten må ta kontrollen og sette reglene, men er avhengige av samarbeid med forskningen, næringslivet og private om vi skal lykkes med å oppnå bedringen som vi ønsker i Oslofjorden.

Anbefalte tiltak og virkemidler vil bidra til et mere robust økosystem som er bedre rustet til å takle framtidens klimaendringer. Det vil trolig være høyere kostnader forbundet med å

utsette tiltakene, da det ofte er dyrere å gjenopprette tapte naturverdier og friluftslivsområder enn å ivareta eksisterende verdier. Antallet innbyggere som vil påvirkes positivt ved gjennomføring av planen, og verdien Oslofjorden har i nasjonal sammenheng, forsvarer at innsatsen for å bedre miljøtilstanden i fjorden og bedre forholdene for friluftsliv i og ved fjorden, styrkes i årene framover.